МАКЕДОНСКИ УМЕТНИЦИ И ИТАЛИЈА

ARTISTI MACEDONI E L'ITALIA

МАКЕДОНСКИ УМЕТНИЦИ И ИТАЛИЈА
ARTISTI MACEDONI E L'ITALIA

Изложбата е реализирана во соработка со Италијанскиот Културен центар на Р. Македонија и Амбасадата на Италија во Скопје

La mostra è realizzata in collaborazione con il Centro Culturale Italiano della Republika di Macedonia e Ambasciata d' Italia à Skopje

МАКЕДОНСКИ УМЕТНИЦИ И ИТАЛИЈА
ARTISTI MACEDONI E L'ITALIA

КУЛТУРНО-ИНФОРМАТИВЕН ЦЕНТАР - СКОПЈЕ 21.06. - 7.07. 2001

CENTRO CURTURALE E D' INFORMAZIONE - SKOPJE 21.06 - 7.07.2001

ВОВЕД

И оваа година Амбасадата на Италија во Скопје придонесува - во оваа пригода со Културно-информативниот центар - Скопје и Италијанскиот културен центар на Р. Македонија - во организирањето на една сликарска изложба, која оваа година опфаќа македонски сликари кои можеле да користат студиски стипендии на Италијанската влада или соработката на институции или италијански уметници.

Дванаесетте сликари кои учествуваат во оваа групна изложба, претставуваат една селекција од оние што имаат претстојувано во еден повеќе или помалку долг период, одбирајќи градови кои на полето на светската култура заземаат едно доминантно место.Рим, Равена, Болоња, Венеција, Капри, ги прифатија овие уметници кои во текот на дваесетиот век го беа обележиле уметничкиот израз на Македонија.

Денес Италијанската амбасада продолжува, во соработка со различни уметници асоцијации и културни установи било локални било италијански, да поканува млади македонци - при што постојано е присутно учеството на македонците на најзначајните манифестации во Италија, како на пример Биеналето во Венеција - сведоштво за постојаниот однос на блискост меѓу двете култури, кои ако Виа Игнација се потврди спротиставувајќи ги традициите на двата народа, денес Европската унија повеќе од кога придонесува да цутат активностите на размена во кое и да е поле на културниот израз и на кое и да е ниво, било тоа институцијално или приватно.

Амбасадата на Италија во Скопје

INTRODUZIONE

Anche quest'anno l'Ambasciata d'Italia a Skopje contribuisce – in questa occasione con il Centro Culturale *e d'Informazione di Skopje – all'organizzazione di una mostra di pittura riguardante pittori macedoni che hanno usufruito di borse di studio del Governo italiano o della collaborazione di Istituti o artisti italiani.*

I dodici pittori che partecipano a questa collettiva, costituiscono una selezione di quelli che hanno riseduto in Italia per un periodo più o meno lungo, scegliendo città che nel campo della cultura mondiale occupano un posto predominante. Roma, Ravenna, Bologna, Venezia, Capri, hanno ospitato questi artisti che nell'arco di tutto il XX secolo hanno caratterizzato l'espressione artistica della Macedonia.

L'Ambasciata d'Italia, in collaborazione con vari artisti, Associazioni ed Istituzioni culturali sia locali che italiane, continua ad invitare giovani macedoni a testimonianza del continuo rapporto di vicinanza tra le due culture: rapporto affermato dalla via Aegnatia confrontando le tradizioni dei due popoli e oggi confermato dall'Unione Europea, che più che mai contribuisce a far fiorire attività di scambio in qualsiasi campo dell'espressione culturale ed a qualsiasi livello sia esso istituzionale che privato.

L'Ambasciata d'Italia a Skopje

МАЌЕДОНСКИ УМЕТНИЦИ И ИТАЛИЈА

ВОВЕДНИ УКАЖУВАЊА

Во долговековното владеење на римската империја на балканскиот простор Македонија и Италија биле поврзани во сите области на животот. Низа впечатливи уметнички остварувања поврзани со тој античен римски свет, а настанати на македонска територија, се всушност заедничко културно наследство на двете земји.

Во 20.век македонско-италијанските врски во областа на ликовната уметност почнаа да се развиваат пред Втората светска војна. Тогаш неколку први македонски уметници се запознаваа и со италијанската уметност. Така Никола Мартиноски (1903-1973) при својот студиски престој во Париз (1927-1928) виде и дела на Амедео Модилјани, кои забележливо го поттикнаа неговото последно творештво. По 1945 година, поточно почнувајќи од шестата деценија, во Македонија видно се зголеми интересот за Италија и нејзината уметност. Повеќе македонски уметници патуваа во оваа земја, а посебно за да го посетат Биеналето на ликовна уметност во Венеција. Во Скопје во 1956 година беше прикажана голема изложба на модерната италијанска уметност, која го поттикна развојот на модерните ликовни правци во Македонија, а по неа беше прикажана и изложба на копии на мозаици од Равена. Од почетокот на седмата деценија повеќе македонски уметници самостојно или групно изложуваа во Италија, а во Рим, Равена и Венеција се усовршуваа на нејзините реномирани академии за ликовна уметност или на установи специјализирани за одделни ликовни техники и реставраторски постапки: тука претходно доаѓале за иста цел уметници од целиот свет. Во овие градови е присутно и влијанието на византиската уметност. Така познатиот австриски сликар Густав Климт (1862-1918) откако во Равена ги проучи рановизантиските мозаици (5-6 век) создаде слики инспирирани со овој ликовен идиом:тие беа една од инспирациите на македонскиот сликар Димитар Кондовски. Поттикнати од античките мозаични комплекси во Македонија,Кондовски и други македонски современи уметници посакаа да ја освојат мозаичната техника, особено за свои монументални остварувања: при тоа тие се користеа и со италијански искуства.

Студиските престои или живеењето во Италија им овозможи на македонските уметници потемелно да се запознаат и со нејзината понова уметност. Во неа во 20. век се беа оформиле некои од авангардните ликовни правци: футуризмот и метафизичкото сликарство, пред Втората светска војна;а од крајот на шестата деценија

наваму се пројавија сиромашната уметност, поп артот, новата апстракција и трансавангардата, значајни за сета современа уметност во Европа, вклучително и за македонската. Италијанската и македонската уметност ги доближува и медитеранскиот контекст во кои тие се создаваат. Така Акиле Бонито Олива (во: "Минималиа",1998 и 1999) подвлекува: "Може да се идентификува медитеранска и космополитиска линија што се провлекува низ италијанската уметност од историските авангардни движења до нивните последни појави, значи од футуризмот до трансавангардата и е способна да ја претстави модерноста без припаѓање на северноевропски и американски модели" .А за сродни импликации на медитеранскиот творечки трезор во македонската уметност на 20. век, пишував јас и други мои колеги во Македонија. Во овој период низа македонски уметници настапија и на неколку италијански меѓународни ликовни манифестации, вклучително и на Биеналето во Венеција (1978, 1993,1997, 2001).

Но на оваа изложба се вклучени само македонски уметници кои се усовршувале или живееле во Италија и кои биле постојано активни како ликовни творци: некои од нив не прифатија да учествуваат во овој избор . Со нејзиниот камерен состав изложбата е непретенциозно потсетување на творечкиот профил на македонските автори што биле во контакт со италијанскиот уметнички амбиент.Сите тие се автори со високи изведбени стандарди, со култивирани ликовни дискурси, во која и да е форма на нивното ликовно изразување. На изложбата тие се застапени со дела одбрани според различни критериуми: некогаш тоа се творби остварени токму при нивниот престој во Италија, другпат тоа се карактеристични реализации од нивниот "поститалијански" развој.

МАКЕДОНСКИ УМЕТНИЦИ КОИ СЕ УСОВРШУВАЛЕ НА ИТАЛИЈАНСКИ ШКОЛИ И АКАДЕМИИ

Во Рим

Димитар Кондовски (1927-1993), еден од најистакнатите творци во македонското ликовно творештво на 20. Век, ја проучуваше сета уметност и на тие сознанија ја градеше својата завидна визуелна култура: одделно беше привлечен од византиската уметност и од оние појави во модерната уметност во кои се вградени спиритуални и апстрактни сликарски стремежи, а и од сликарството на Италијанецот Амедео Модилјани. Пред да замине на усовршување во Рим (1961/62) со стипендија на италијанската влада, Кондовски сликаше мотиви и фигури со геометриски стилизирани форми, доближени до сецесионистичкото и симболистичкото сликарство и византиската ликовна естетика. Во Рим тој одделно ги проучуваше техниките на мозаикот и на ѕидното сликарство, пред се на Државниот институт за уметност(Istituto statale d'arte di Roma). Но суштествено е дека во "вечниот град" Кондовски целосно ја осмисли својата релација со византиската и ориенталната уметност. Тука тој приреди и своја самостојна изложба (1962), во која веќе се насети специфична тенденција во неговото творештво.Од неа произлезе сложената поетика на Кондовски: сликаше иконовидни состави во кои минуциозно усогласуваше ликовни елементи од византискиот иконопис и модели од геометриската апстракција, ориенталната декоративна уметност и фолклорот. Ваквите "апстрактни иконив често потсетуваат на свечени, култни и симболични творби ("Мал портален триптих", 1978): нивниот ликовен дискурс Кондовски го примени и во неколку монументални остварувања.

Како стипедист на италијанската влада со угледната римска Академија за убавите уметности (Accademia di Belle Arti) прв се поврза сликарот Танас Луловски-Тане: при петмесечниот престој (1970-1971) тој бил во формален

контакт со професорот Џузепе Монтанари и асистентот Троти, а понепосредно бил поврзан и ги следел нејзините активности, со Националната галерија на модерната уметност (Galleria Nazionale d'Arte Moderna). Уметничката атмосфера на Рим го поттикна Луловски кон нови уметнички потраги. Неговите апстрактни дела зачнати во Италија, а особено создадените по враќањето во Македонија, се совпаѓаат со италијанската нова, минимална или аналитичка апстракција, која се темели на импликации од концептуалната уметност. И изложените слики ("Траги" и "Меѓи" 1972) на Луловски се изведени со рационални, минималистички процедури: неговите понекогаш безбојни сликарски "пустини" (каде просторот и бојата се внимателно усогласени) содржат дискретни (некогаш геометриски прецизни) ликовни компоненти.Визуелната "скржавост" на овие дела се стреми кон спиритуална пречистенест и интегритет, кон ликовна поетика што е родствена на јапонската хаику-поезија.

Сликарот Нове Франговски прво создаваше експресивно обликувана фигурација. Наредната тенденција кон редукција на обликуваните форми,уметникот ја доразви при својот студиски престој на римската Академија за убавите уметности (1972/73): тука Франговски беше во контакт со професорот Монтанари, кој сакаше да го задржи за асистент на оваа установа. На самостојната изложба во Рим (1973, за која јас напишав еден од предговорите), Франговски претстави слики во кои фигури, предмети, урбани амбиенти,веќе беа сведени на прегледни геометризирани структури, со чисти, звучни бои што се во сооднос со светлите заднини. Оваа постапка уметникот ја продлабочи во Македонија, а потоа создаде грижливо изведени хиперреалистички творби. Во деведесеттите години, Франговски решително се пренасочи кон импулсивни нонфигуративни преобразби на факти од природата. Овој пантеистички порив, Франговски го разви во гестуално искажување, при што со ваков апстрактен неоекспресионизам, тој искажа и сложени симболични пораки:своето современо и неконвенционално ликовно однесување кон сферите на сакралното и на спиритуалното,уметникот порано го изрази во сликата "Крстот", а посредно и во двете тука изложени дела.

Сликарот и реставраторот Вано Петров како стипендист на Министерство за културни и амбиентални добра (Ministero dei beni culturali e ambientali), речиси две години (1977-78) се обучуваше во ликовни техники и реставраторски зафати на Централниот институт за реставрација (Istituto centrale del restauro). Петров многустрано го освојуваше римскиот школски и уметнички амбиент, а како сликар го пресоздаде (со академски постапки или во симболично и фантастично замислена фигурација) во слики, цртежи и акварели: тоа се низа римски ведути; мотиви каде историското минато (од антички времиња до денес) е внесено во симболични или алегориски сцени; измечтаени или носталгични состави. Нив уметникот ги претстави на самостојна изложба и во Рим (1978), меѓу кои беа и двете сега изложени слики: "Колосеум", симболично-фантастична евокација на гладијаторските борби во него и "Св. Кирил во разговор со Папата", авторовата "класично" сликана визија за приемот на просветителската мисија на Св Кирил од римскиот понтифекс максимус во далечниот деветти век. Последниот развој на Петров е исполнет и со големи потфати во монументалното сликарство (на пример фреските во Соборниот храм Св. Кирил и Методиј во Скопје, изведени во крајот на деветата деценија).

Виолета Чауле е уметница образована во две големи европски ликовни средини, париската и римската. Таа прво го применуваше драматичниот и експресивен исказ во надреалистичко-метафорични состави: такви цртежи и слики Чауле претстави и на самостојната изложба во Фиренца (Галерија "Парионе", 1976), односно на крајот на студискиот престој во Рим (1975-76) на Академијата за убавите уметност (професор Франко Џентилини). Потоа (од крајот на осмата деценија) постепено се насочи (во графики и слики) кон промислена ликовна транспозиција на урбаниот и технолошки контекст на денешната цивилизација. Овој концепт Чауле го доразви во последната деценија. Сега, со современ ликовен сензибилитет, своите мотиви ги обработуваше сообразно со големите ликовни појави на 20. век: пред се, со геометриската апстракција и поп артот,при што ги освојуваше поетиките на некои врвни сликари на изминатото столетие. Спроведувајќи рафинирана анализа,своите релации со амбиентот на

современиот град Чауле ги "преустројува" во синтетични, жизнерадосни состави од светло обоени, геометриски грижливо изведени парцели. Вакви нејзини творби неколкупати се прикажани на Мајскиот салон во Париз .

Сликарот Сергеј Андреевски е занесен со прадревни (можеби митски) пориви, но кои ги открива во појавите на секојдневната егзистенција на сето она што живее. Уметникот престојуваше во Рим (1987-88) како стипендист на Националната галерија на модерната уметност; ја посетуваше и Академијата за убавите уметности, се дружеше со италијански уметници: тогаш сѐуште бликаше неговиот интуитивен , "класичен" експресионизам, по кој Андреевски наскоро се насочи кон поетиката на апстрактниот експресионизам, а потоа и на неоекспресионизмот. Но покрај жестоките "извртувања" на мотивите (каде монструозното, анималното се преплетува со сенишни или гротескни преобразби на ѕверски и човечки форми), се јавуваат еуфорични, игриви талкања на цртежот и жизнерадосни, лефтерно нафрлени бои. Можното, фантастичното, митското се преплетуваат во состави со пантеистичка инспирација, кои и кога настануваат на други континенти творечки општат со македонското медитеранско подрачје.

Во Болоња (и Рим)

Своето усовршување во Италија сликарката и графичарката Марија Светиева го започна во Болоња, каде (1990) како стипендист на Италијанската влада се усовршуваше во графички техники: но битно се вклучи во италијанскиот уметнички амбиент преку Рим. Тука таа во 1991 година стана член на Интернационалната асоцијација на графичарите од Рим (Associazione Internazionale dei grafici di Roma) и повеќе години живееше во овој град, со кој е поврзана се до денес. Во Рим Светиева дејствуваше како сликар и графичар, имаше свои самостојни изложби во него (1992 и 2001), а и во Виченца (1994), патуваше во други земји, а како новинар пишуваше на разни "италијански" теми итн. Својата уметничка поврзаност со Македонија, ја збогатува со релацијата со италијанската средина, изразена во нејзиниот стремеж за постојано култивирање на сопствениот ликовен дискурс. Светиева се инспирира од Хуан Миро, но и од некои аспекти на психоделичното сликарство и поп арт. Фантастичното и надреалистичкото формулирање на сферите на еросот и љубовните мечтаења, фината и затскриената иронија на своите гвашеви, графики, пастели итн., уметницата ги преобрази и во визии од детскиот (на нејзниот син Виктор) свет; но со истиот трепетлив, лефтерен, "наивистички" жизнерадосен цртачки и колористички јазик на нејзините графики, Светиева соумеа да евоцира реминисценции и на сакрални теми (јубилејот на две илјади години христијанство,најсвечено прославен токму во Италија).

Во Равена

Ана Темкова е уметница со јасно профилирана физиономија, уште од нејзините ликовни почетоци во средината на седмата деценија. Оттогаш создава дела што искажуваат милозлив, неагресивен пристап кон животот. Во нејзините мртви природи, пејзажи, портрети итн, е вткаена приврзаност за старински опстановки, драги или скапоцени предмети; сето тоа е проткаено со носталгија за времето што минува: тоа се согледува и во нејзиното "италијанско" дело "Мермерна глава" (1969), со ренесансна инспирација и во маслото "Спомени" (од Италија, 1975), исполнето со густи реминисценции од Рим, од етруската уметност, со грижливо исликување на детали домашни и сакрални, под влијание на фреско сликарство. Внимателната обработка во сликите, графиките и цртежите, е уште понагласена во мозаиците на Темкова. Оваа техника (која таа ја засака во античките локалитети во Хераклеа и Рисан) уметницата ја проучуваше на Академијата за убавите уметности во Равена (1969),

каде доби неколку награди, а тука имаше и своја самостојна изложба. Релацијата со равенските рановизантиски мозаици и Италија Темкова ја внесе во низа слики-мозаици (на пример "Исус со деца", 1969) и ја подготви за нејзините монументални мозаични потфати во Скопје ("Фауна и флора", и "Розета", 1971, во кои е најнагласено влијанието од равенските мозаици; "Купел-крстилница", 1971; "Монети низ векови во Македонија", 1978) и Галичник ("Неда", 1982/84): во сите нив студиозно, со етнографска прилежност, се предадени традиционални градежни форми , облека, предмети.

И Газанфер Бајрам воспостави продлабочен однос со равенската ликовна ризница. Во Равена Бајрам дојде за првпат како стипендист на италијанската влада во 1980 година за да работи на тамошната Академија на убавите уметности: односно во Аулата за мозаик на професорот Паоло Ракањи, а и во Аулата за декорација-или за декоративна уметност.Со оглед дека во Македонија главно се застапени римските мозаични постапки, Бајрам нив темелно ги проучил и во текот на своите натамошни престои во Равена (1981, 1982, 1983).Тука настана и неговиот "Автопортрет" (мозаик, камен, венецијанска паста, 1982). Со грижлива раноренесансна постапка сопствената претстава Бајрам ја вообличил како светечки лик. Зад неа се изведени скржавите силуети на равенската црква Аве Марија и на низа птици, како алегорија на патувањето и "тагата за Југ". Во Македонија Бајрам создаде повеќе слики и објекти, во кои инвентивно комбинира разни стилски модели, мозаични и други материјали. Така во некои творби е изведена обмислена, колористички изнијансирана ликовна спрега на некогашни (византиски, ориентали) постапки - со логиката на современото апстрактно (неоенформелно) сликање. Оваа постапка Бајрам ја доразви во монументални творби, одделно во амбициозно замислениот мозаичен ансамбал од четири лачни сегменти поставени во Салата на собранието на Р. Македонија (декември 1999-февруари 2000). Мозаичните компоненти содржат детали од историјата на Македонија и нејзината државност, од богатството на флората и фауната, како и основните обележја на македонската култура (преку убедливо уметнички стилизирани елементи). Во две розети симболично се евоцирани ликови на Крале Марко и на Самоилов војник итн. Овие мозаици се изведени со италијански боени стакла и со камења од сите делови на Македонија.

Во Венеција

На Академијата за убавите уметности во овој град-музеј, досега се усовршуваа (1988-89) две млади македонски сликарки, Вана Урошевиќ и Нина Гештаковска (обете беа поврзани со професорот Борела - Borella).

Вана Урошевиќ е уметница која бескомпромисно се стреми нејзините дела да се кохерентни ликовни остварувања. Таа прво создаваше слики во кои тверечки се "справуваше" со моделите на фигуративниот симболизам и надреализам. Сите детали во сликите: портрет, фигура, предмет, животински претстави итн, Урошевиќ ги предаваше со мошне дотерана и култивирана цртачка и колористичка обработка и ги поставуваше во опстановки што градат, покрај реалниот, еден паралелен, измечтаен свет. Непосредното влијание од престојот во Венеција:тука уметницата изработи низа скици белешки поврзани со нејзините физички и уметнички прелести се искажа во уште поамбициозната изведбена стратегија на вакви нејзини дела. Потоа Урошевиќ разви продлабочена, модерна и разновидна обработка на текстилни материјали, пред сè на свилата. Општите одлики на овие дела на Урошевиќ (ги примени, во комбинација со други материјали и со мултимедијални ефекти и во неколку свои инсталации), е нејзината исклучителна почит кон материјалот и способноста да го преобрази во асоцијативни, алузивни, симболични или апстрактни состави.Инвентивните сугестии за изветвени, старински предмети или објекти што еманираа чувство за одминливоста на нештата, беа подвлечени со предимно темните бои на материјалите. Некои понови творби на Урошевиќ се замислени и изведени со поинаква физичка и

колористичка замисла. Врз свилата инвентивно и дискретно се исликани ефекти што личат на алузии за некои меридионални предели или на "старински" предмети: фината колористичка обработка (златести, кафеави, алови тонови) го подзасилува овој медитерански (венецијански ?) аспект на ваквите остварувања.

Двете изложени слики на Нина Гештаковска се создадени во Венеција: тие се поврзани со нејзиниот претходен развој, но се и своевидна сублимација на разновидни поттици од овој легендарен град што и таа творечки ги освојуваше; односно, ги живеела на интровертен и битно сликарски начин , ослободен од згорнични формули или од стремеж за допадливи ефекти. Мотивите на нејзините слики се обвиткани во притулена, квечеринска опстановка, истакаена од стемнети земјани, алови и други бои: со нив се предадени издолжените, експресивни фигури, изведени според маниристички и симболистички модели. Во нив (особено во "Пиета") се согледуваат модерно освоени искуства на венецијанското сликарство на 16. век (на Тицијан, можеби). Сето подоцнешно творештво на Гештаковска, се до најновите сочни, јарко обоени слики и монотипии создадени врз искуствата на апстрактниот експресинизам (блиски и до постапката на венецијанецот Емилио Ведова), се стремат кон рафинирана ликовна обработка, втемелена на нејзиниот деликатен колористички сензибилитет.

На Капри

Архитектот и сликарот Симеон Узунов е единствениот во оваа низа македонски уметници кој формално не се обучувал на некоја италијанска школска установа, но кому цела Италија му е долгодишна ликовна академија. Узунов веќе две децении поголем дел од годината живее на островот Капри, но не ги прекинува своите творечки врски со Македонија. Активно учествуваше во некои актуелни, неоконцептуални ликовни тенденции во македонската уметност (особено меѓу 1976- 1984). Узунов "шета" низ разни стилски модели, за да создаде и рутински портретни и пејзажни мотиви. Во Скопје пред некоја година беше подготвена негова своевидна ретроспектива. На оваа изложба Узунов е застапен со дела преку кои понепосредно е поврзан со италијанскиот амбиент, во кои е згуснат неговиот вљубенички однос кон атрактивниот италијански-медитерански амбиент во кој создава: глетки кои биле воспеани од поети и сликари во текот на вековите. Во овие свои нефигуративни слики Узунов непринудено го сублимирал своето интелектуално и ликовно медитирање за сончевите и милозливи предели на Капри. Неговиот "ракопис" што изведува разновидни знаци-интервенции во овие слики, пастелните слоевите на бои распослани по нив, го "каптирале" шармот на овие јужни предели, што можеме да го насетиме и во македонските крајезерски пространства.

Д-р Борис Петковски

ARTISTI MACEDONI E L'ITALIA

E' notorio che sin dai tempi dell'impero romano la Macedonia e l'Italia hanno avuto contatti ad ogni livello ed in terra macedone sono state ritrovate opere d'arte collegate con quel periodo.

Iniziando la nostra analisi in tempi ben più recenti, si può dire che nel XX secolo, ancor prima della Seconda Guerra Mondiale, si sono sviluppate relazioni italo-macedoni nel settore culturale ed artisti macedoni si sono spesso incontrati con l'arte italiana.

Nikola Martinoski (1903-1973) durante la sua permanenza a Parigi, dal 1927 al 1928, ha convissuto con le espressioni artistiche di Amedeo Modigliani che hanno ispirato alcune sue creazioni.

Negli anni cinqanta, in Macedonia e' cresciuto l'interesse per l'Italia e le sue arti, ed artisti macedoni si sono recati in Italia, specialmente per visitare la Biennale d'arte di Venezia.
A Skopje nel 1956 e' stata presentata una grande mostra dell'arte italiana moderna, dopo la quale fu allestita anche una esposizione di alcune copie dei mosaici di Ravenna, che avevano ispirato lo sviluppo delle vie moderne dell'arte in Macedonia.

Dall'inizio degli anni 70, parecchi artisti macedoni hanno esposto le loro opere, in gruppo o singolarmente, in Italia; altri hanno approfittato di brevi o lunghi soggiorni di studio che hanno loro permesso di conoscere in maniera più approfondita l'arte italiana moderna.

In questo ultimo periodo artisti macedoni hanno partecipato ad alcune manifestazioni artistiche italiane di livello internazionale, specialmente alla Biennale di Venezia (1978, 1993, 1997, 2001) . A Roma, Ravenna e Venezia - città italiane dove e' presente l'influenza dell'arte bizantina - si sono perfezionati nelle Accademie d'Arte o presso Istituti specializzati in tecniche artistiche o nell'arte del restauro.
In Italia, precedentemente e per lo stesso motivo, erano arrivati artisti da tutto il mondo.
Cosi il pittore austriaco Gustavo Klimt (1862-1918), dopo aver studiano a Ravenna i mosaici bizantini (V-VI secolo), ha prodotto quadri ispirati a quella fonte artistica: in seguito la stessa ispirazione ha coinvolto anche il pittore macedone Dimitar Kondovski. Ispirati dagli antichi mosaici in Macedonia, Kondovski ed altri artisti macedoni contemporanei hanno deciso di praticare la tecnica mosaica, specialmente per le loro creazioni monumentali, partendo dalle esperienze italiane. I soggiorni di studio in Italia hanno permesso agli artisti macedoni di acquisire nuove conoscenze sull'arte italiana.

Nel XX secolo in Italia sono sorte alcune correnti artistiche avanzate - il futurismo, la pittura metafisica - e verso la fine degli anni 60 si è presentata l'arte povera - pop-art, il nuovo astrattismo e la transavanguardia - importanti per l'arte moderna in Europa e specialmente per quella macedone.

L'arte macedone e l'arte italiana risentono del contesto mediterraneo dove esse si formano, cosi' come Achille Bonito Oliva (Minimaglia, 1998 e 1999) sottolinea: "La linea mediterranea e cosmopolita può essere identificata come corrente nell'arte italiana dai movimenti storici dell'avanguardia fino alle loro ultime espressioni, dal futurismo alla transavanguardia, è capace di presentare la modernità senza subire l'influenza del modello nord europeo o americano".
E per l'influenza del tesoro mediterraneo sull'arte macedone del XX secolo, ho già scritto assieme ad altri colleghi macedoni.

In questa mostra vengono esposte solamente le opere di artisti macedoni – non tutti, perché alcuni non hanno permesso una loro partecipazione - che hanno studiato e vissuto in Italia, artisti che sono stati sempre attivi.
La mostra intende essere un omaggio al profilo degli artisti macedoni che hanno avuto contatti con l'ambiente artistico italiano. Tutti sono di alto livello creativo, rappresentanti di diverse espressioni e forme artistiche.

All'esibizione sono presenti con vari criteri: alcuni presentano opere create durante il loro soggiorno in Italia, per altri sono esposte creazioni del loro sviluppo post-italiano.

SCUOLE E ACCADEMIE ITALIANE DOVE SI SONO SPECIALIZZATI ARTISTI MACEDONI

ROMA

Dimitar Kondovski (1927-1993), uno dei più conosciuti creatori dell'arte macedone del XX secolo, ha studiato tutta l'arte e su queste sue conoscenze ha costruito la sua cultura visuale particolarmente invidiabile; è stato attratto dall'arte bizantina e da quelle espressioni dell'arte moderna, dove sono rappresentati impulsi astratti e spirituali, come si possono rilevare nelle creazioni dell'artista italiano Amedeo Modigliani.
Prima di andare a Roma per specializzarsi con una borsa di studio del Governo italiano, Kondovski ha dipinto motivi e figure con forme di stile geometrico, avvicinate all'arte secessionistica, simbolica e dell'estetica bizantina.
A Roma presso l'Istituto Statale dell'Arte ha studiato le tecniche del mosaico e della pittura murale. Nella "città eterna" ha perfezionato la sua conoscenza dell'arte bizantina ed orientale.
Nella sua personale del 1962 si sentì questa speciale tendenza nelle sue creazioni; l'artista sviluppò in seguito una poetica complessa dipingendo composizioni che simulavano le icone dove sono ben collegati motivi artistici di immagini sacre bizantine e modelli d'astrazione geometrica, l'arte decorativa orientale e il folclore. Queste "icone astratte" spesso ricordano le creazioni di culto, assumono aspetti simbolici e festivi. ("Piccolo trittico portale", 1978) Kondovski si è impegnato anche in creazioni monumentali.

Come borsista del Governo italiano presso l'Accademia delle Belle Arti a Roma il pittore Tanas Lulovski-Tane, durante il suo soggiorno di 5 mesi (1970-1971), è stato in contatto formale con il professor Giuseppe Montanari e l'assistente Trotti; ma in permanenza ha seguito l'attività artistica della Galleria Nazionale d'Arte Moderna.
L'atmosfera artistica della città di Roma ha ispirato Lulovski per nuove ricerche. Le sue creazioni astratte iniziate in Italia ma create soprattutto dopo il suo ritorno in Macedonia, corrispondono alla nuova astrazione analitica o minimale italiana che si collega alle implicazioni dell'arte concettuale. Le pitture esibite ("Tracce" e "Confini", 1972) di Lulovski sono create con procedure minimali e razionali: i suoi decolorati "deserti" artistici (dove lo spazio e il colore ben convivono ed esprimono) contengono discrete, a volte geometricamente precise, componenti artistiche.
La "tirchieria" visuale di queste opere si rivolge alla purezza spirituale ed alla integrità della poetica dell'arte, vicina a quella della poesia giapponese "haiqu".

Il pittore Nove Frangovski, all'inizio esponente dell'espressionismo, ha successivamente assunto – dopo averla iniziata in Italia - una tendenza verso la riduzione delle forme definite; l'artista, durante il suo soggiorno di studio presso l'Accademia delle Belle Arti a Roma (1972/1973), ha avuto contatti con il professore Montanari, che espresse anche il suo desiderio di avere Frangovski come suo assistente nell'Istituzione.
Alla sua personale a Roma (per la quale ho scritto una delle prefazioni), Frangovski ha presentato pitture dove le figure, gli oggetti e gli ambienti urbani sono stati sintetizzati in sembianze con strutture geometriche pregnanti, con colori puri in corrispondenza con chiari fondi.
Questo processo l'artista l'ha approfondito in Macedonia, dopo di che ha creato validissime opere imperialistiche negli anni novanta.
Frangovski si è indirizzato verso creazioni impulsive non figurative soffermandosi sui fatti della natura: questa tendenza ...., fu sviluppata come espressione del gesto mentre con il suo astrattismo neoespressionistico ha proposto complicati messaggi simbolici, come in "La croce" e nei due dipinti qui presentati.

Il pittore e restauratore Vano Petrov, come borsista del Ministero dei Beni Culturali italiano, per quasi 2 anni (1977-78) ha studiato e praticato le tecniche artistiche e di restauro presso l'Istituto Centrale del Restauro.
Petrov, in una maniera complessa, ha conquistato l'ambiente artistico e scolastico di Roma. Come pittore lo ha ricreato, con procedimenti accademici o con figurazione fantastica e simbolica, in pitture, disegni ed acquerelli, presentava motivi storici immaginari o di nostalgia del passato romano con l'inserimento di simboli: "Colosseo", evocazione d'un simbolico combattimento tra gladiatori e "San Cirillo a colloquio con il Papa", una memoria dell'artista d'una avvenimento del secolo IX a Roma.
Lo sviluppo successivo di Petrov è riempito con grandi imprese nella pittura monumentale (come negli affreschi nella Cattedrale dei Santi Cirillo e Metodio a Skopje, esibite alla fine degli anni ottanta del secolo scorso).

Violeta Caule ha studiato in due grandi centri Parigi e Roma. All'inizio creava opere espressive e drammatiche in composizioni irrealistiche e metaforiche. Ha presentato questo tipo di pittura alla mostra personale a Firenze (Galleria Parrione, 1976), vuol dire verso la fine degli studi a Roma (1975-76), presso l'Accademia delle Belle Arti (Prof.. Franco Gentilini).
Verso la fine degli anni 80 si è indirizzata alle grafiche e alle pitture verso la trasposizione artistica del contesto urbano e tecnologico: con i procedimenti della pop-art e dell'astrazione geometrica, conquistava l'arte di certi pittori i più conosciuti del secolo scorso. Applicando un analisi raffinata degli aspetti della città contemporanea, Caule gli trasforma in parcelle geometriche e in colori chiari. Tali sue opere sono state esibite parecchie volte al Salone de Mai a Parigi.

Sergej Andreevski, pittore con sentimenti mitologici presenta l'esistenza corrente di tutto quello che vive. Borsista della Galleria Nazionale dell'Arte Moderna nel 1987-88, in contatto con artisti italiani, quando ancora era presente il suo espressionismo intuitivo "classico", in seguito si è indirizzato verso la poetica dell'espressionismo astratto e del neoespressionismo. Motivi forti: grotteschi mostri, forme bestiali e umane. Ma a parte le distorsioni irruenti, Andreevski crea percorsi lineari euforici, danzanti, riempiti di colori vivaci, gioiosi e leggermente stesi. Impulsi mitici e fantastici, s'intrecciano in composizioni d'ispirazione panteistica, le quali si legano all'ambiente macedone mediterraneo

BOLOGNA / ROMA

Borsista del Governo italiano a Bologna (1990), pittore e grafico, Maria Svetieva si è specializzata nella tecnica grafica. Nel 1991 è diventata membro dell'Associazione Internazionale dei Grafici di Roma ed ha vissuto parecchi anni in quella città con la quale anche oggi è in contatto permanente.
A Roma (1992 e 2001) e a Vicenza (1994) ha organizzato mostre personali; ha viaggiato anche come giornalista in altri paesi, scrivendo su tante creazioni e manifestazioni culturali "italiane". Il suo legame artistico con la Macedonia si è arricchito dal contatto con l'ambiente italiano. Questo è evidente nella sua tendenza permanente di coltivare il proprio discorso figurativo. Ispirata da Huan Miro e da alcuni aspetti della pop-art, Svetieva gli presenta in una maniera fantastica e nelle sfere di Eros e nelle immagini d'amore. Con delicata e nascosta ironia delle sue opere l'artista trasforma le visioni infantili (legate al suo figlio Viktor); ma con lo stesso procedimento "naive" e vivace, evoca anche reminiscenze a temi sacrali (p. e. Il giubileo del 2000.

RAVENNA

Ana Temkova, pittore con fisionomia chiaramente definita sin dagli inizi degli anni 70: crea opere che esprimevano un sentimento mite e non aggressivo della vita.
Nelle sue nature morte, nei paesaggi e nei ritratti è presente il collegamento agli spazi antichi, agli oggetti preziosi, e tutto questo invaso di nostalgia dei tempi passati. Queste sue caratteristiche figurative sono presenti anche nelle sue pitture "italiane": "Testa di marmo" (1969), con ispirazione rinascimentale e "Ricordi" (1975) con scene di Roma, e con ricordi all'arte etrusca. La lavorazione attenta di Temkova è ancora più accentuata nei suoi mosaici. Questa tecnica l'aveva studiato a Ravenna (1969) dove ha allestito anche una mostra personale, e dove ha ottenuto parecchi riconoscimenti. La sua relazione con i mosaici ravennati bizantini, Temkova l'ha espressa nei suoi mosaici "portatili" ("Il Cristo coi bambini", 1969), e nelle opere musive monumentali a Skopje (1971 e 1978) e Galicnik (1982/84): In tutte queste opere, con diligenza etnografica, sono trasferite forme architettoniche, vestiti e oggetti tradizionali

Bajram Gazanfer è arrivato a Ravenna come borsista del Governo italiano nel 1980. Ha lavorato presso l'Accademia delle Belle Arti, nell'Aula del mosaico del Prof. Paolo Raccagni, e nell'Aula per le tecniche e l'arte decorativa.
In Macedonia in maggior parte sono presenti procedimenti romani nei mosaici antichi, Bairam ha studiato gli stessi procedimenti durante il soggiorno a Ravenna (1980-1982, 1983); in questo periodo è nato il suo "Autoritratto" (mosaico, pietra, pasta veneziana, 1982), in una maniera prossima al primo rinascimento italiano. In quest'opera, accanto alla propria figura, l'artista ha evocato la silhouette della chiesa Ave Maria (Sempre a Ravenna), e il volo degli uccelli. Di ritorno in Macedonia Bajram ha creato oggetti e pitture dove combina vari modelli stilistici, materiali musivi ed altri mate-

riali: in questi combina motivi orientali e bizantini in combinazione con la logica dell'arte moderna e astratta. Questo procedimento l'ha sviluppato anche nella sua creazione monumentale composta di quattro segmenti nell'aula del Parlamento della Repubblica di Macedonia (dicembre 1999 – febbraio 2000).
Le componenti di questo mosaico presentano dettagli della storia e dello stato macedone; la ricchezza di flora e di fauna le espressioni principali della cultura macedone. In due rosette sono evocati il Re Marco (Krale Marko) e un soldato dello Zar Samuele. I mosaici sono creati in vetro colorato italiano con pietre provenienti dalla Macedonia.

VENEZIA

Presso l'Accademia delle Belle Arti di Venezia si sono specializzati due giovani pittori: Vana Urosevic e Nina Gestakovska (1988-1989). Entrambi hanno collaborato con il professore Borella.

Vana Urosevic è pittrice che senza compromesso vuole che i suoi atti siano creazioni artistiche coerenti. All'inizio creava pitture dove si esprimeva con i modelli del simbolismo figurativo e del surrealismo. Tutti i dettagli: ritratto, figura, oggetto, presentazioni di animali ecc, diventavano nelle quali il disegno e i colori costituivano un mondo immaginario, parallelo alla realtà quotidiana.
Durante il soggiorno a Venezia Urosevic ha creato vari bozzetti e annotazioni collegate alle sue impressioni fisiche ed artistiche di questa città, che in seguito sono diventate la base delle sue creazioni future ambiziose.
Dopo questo periodo Urosevic ha sviluppato una lavorazione più profonda, moderna e varia, applicando adesso come materiale il tessuto, soprattutto la seta.
Il carattere generale delle nuove opere di Urosevic è un particolare rispetto verso il tessuto e la capacità di trasformarlo in composizioni associative, illusive, simboliche o astratte (lavorazioni in combinazione con altri tipi di tessuto, con effetti multimediali).
Suggerimenti inventivi verso oggetti antichi o oggetti che presentano tempi passati con annotazioni di colori scuri del tessuto.
Alcune creazioni della Urosevic sono immaginate ed effettuate con diversa immaginazione fisica e coloristica.
Sulla seta discretamente e con invenzione sono disegnati effetti che assomigliano alle illusioni di Paesi meridionali o di oggetti "antichi" ricchi di lavorazione fine e colorata con tonalità d'oro che rinforzano il corrente aspetto delle creazioni mediterranee (veneziano?).

I due quadri di Nina Gestakovska, creati a Venezia sono collegati con i suoi studi precedenti, ma sono anche una sintesi d'impressioni ed ispirazioni provenienti da questa città leggendaria.
Le impressioni artistiche vissute in modo introverso, liberato dalle formule marginali o da piacevoli desideri d'effetto. I motivi dei quadri presentano momenti di tardo pomeriggio con colori terra e figure espressive create su modelli simbolici e manieristici. In una delle sue due creazioni: "Pietà", è chiara la sua relazione con la pittura veneziana del XVI secolo (forse di Tiziano)
Tutti i quadri posteriori della Gestakovska creati sulla base dell'espressionismo astratto (quadri vicini a quello del veneziano Emilio Vedova): contengono colori lucidi che si esprimono nella raffinata lavorazione pittorica, costruita su una sensibilità delicata coloristica.

CAPRI

L'architetto e pittore Simeon Uzunov è l'unico in questa rete di artisti macedoni che di fatto non ha proseguito un perfezionamento presso un'istituzione scolastica italiana; vive da 20 anni nell'isola di Capri ma non interrompe le relazioni creative con la Macedonia.

Ha partecipato attivamente alle nuove tendenze neo concettuali dell'arte macedone, specialmente dal 1976 al 1984.

Uzunov "viaggia" attraverso diversi modelli stilistici, con i quali crea anche ritratti e paesaggi.

A Skopje alcuni anni fa ha organizzato una sua retrospettiva. Nella presente mostra partecipa con creazioni di evidente collegamento con l'ambiente italiano - mediterraneo, da cui si mostra attratto con chiara influenza sulle sue opere.

Nelle sue due pitture, ivi esposte, Uzunov, esprime in maniera astratta e sensibile la sua affinità con questi luoghi meridionali, come simbolo della sua mediazione intellettuale e artistica paesaggi di isole a Capri e i quali rassomigliano anche ai luoghi intorno i laghi macedoni.

СЕРГЕЈ АНДРЕЕВСКИ
SERGEJ ANDREEVSKI

ГАЗАНФЕР БАЈРАМ
GAZANFER BAJRAM

НИНА ГЕШТАКОВСКА ЦВЕТКОВСКА
NINA GESTAKOVSKA CVETKOVSKA

ДИМИТАР КОНДОВСКИ
DIMITAR KONDOVSKI

ТАНАС ЛУЛОВСКИ - ТАНЕ
TANAS LULOVSKI - TANE

ЈОВАН ПЕТРОВ
JOVAN PETROV

МАРИЈА СВЕТИЕВА
MARIJA SVETIEVA

АНА ТЕМКОВА
ANA TEMKOVA

ВАНА УРОШЕВИЌ
VANA UROSEVIC

СИМОН УЗУНОВСКИ
SIMON UZUNOVSKI

НОВЕ ФРАНГОВСКИ
NOVE GRANGOVSKI

ВИОЛЕТА ЧАУЛЕ
VIOLETA CAULE

СЕРГЕЈ АНДРЕЕВСКИ
Роден е 1960г. во Скопје, Р. Македонија. ФЛУ завршил во Скопје 1985г. 1987/88г. користи стипендија во Рим, Италија; 1991 користи стипендија во Нирнберг, Германија, 1994г. има студиски престој во Архус, Данска; 1996/2000г. користи ателје во Париз, Франција; 1998/99 и 2000г. има студиски престој во Северна Каролина, САД; 1999 студиски престој во Јапонија.
До сега има реализирани 45 самостојни изложби и над 300 групни изложби во Европа, САД, и Азија. Добитник е на 7 национални награди и признанија.
Адреса: Кадињача 12, 1000 Скопје, тел: ++389 02 344-132
Дела: **1.** Без наслов, 1987, комб. техника, 40х35 см.
2. Од циклусот вБакнеж со рибитег, 2001, масло на платно, 100х100

ГАЗАНФЕР БАЈРАМ
Роден е во Скопје, Р. Македонија. АЛУ и постдипломски студии, отсек монументално сликарство, завршил во Белград. Специјализирал фреско сликарство и мозаик. Две години(1980/82) работел на отсекот за мозаик на Академијата за убави уметности во Равена. Неговите мозаици се изложени во Р. Македонија, Италија, Турција, С.Р. Југославија и Канада. Заедно со проф.Паоло Ракањи од Равена се автори на мозаикот што се наоѓа во зградата на МНТ во Скопје, а 1997г. овие двајца уметници приредуваат изложба на мозаици "Равена во Скопје" во Музеј на град Скопје. Негова најнова работа се мозаиците поставени во салата на Собранието на Р. Македонија. Автор е на десетина сценографии за театарски претстави и за телевизија. Учесник е на бројни групни изложби во земјава и светот.
На последниот конгрес (2000 година) на Интернационалната асоцијација за модерен мозаик со седиште во Равена избран е за координатор на мозаичарите за балканските земји.
Адреса: Партизански одреди 17/1-17, 1000 Скопје, тел: ++389 02 223-920
Дела: **3.** Летно пладне, 1997, мозаик, 120х60 см.
4. Јас и Равена, 1982, мозаик, 160х65 см.

НИНА ГЕШТАКОВСКА - ЦВЕТКОВСКА
Родена е 1961 г. во Ресен, Р. Македонија. ФЛУ, отсек графика, завршила во Скопје. 1988/89 била на студиски престој во Венеција на Академијата за убави уметности. 1985г. ја основа групата "Круг" заедно со З. Караганов. Д. Томиќ Радевска и З. Бужек.
Од 1985г. до сега има реализирано 17 самостојни изложби (Р. Македонија, Австрија, Холандија, Австралија), а од 1981г. учествувала на повќе од 20 групни изложби во земјава и надвор од неа. Добитник е на две национални награди.
Адреса: Скупи5 / 16а, 1000 Скопје, тел: ++389 02 395-252
Дела: **5.** Пиета, 1989, масло на платно, 100х80см.
6. Маски во Венеција, 1989, масло на платно, 110х84см.

ДИМИТАР КОНДОВСКИ
Роден е 1927г. во Прилеп, а починал во Скопје, Р. Македонија. АЛУ завршил во Белград 1952г. Во 1958г. бил на студиски престој во Париз. Во 1961/62г. специјализирал ѕидно сликарство во Рим. Бил професор на ФЛУ во Скопје. Од 1991г. бил избран за член на МАНУ. Освен со сликарство се занимавал и со ТВ, драмска, балетска и оперска сценографија, опрема на книги, плакат, илустрации, рецензии и критички осврти.
Од 1957г. до 1993г. приредил 14 самостојни изложби (Р. Македонија, Хрватска, СР Југославија, Италија, САД, Канада), а учествувал на бројни групни изложби на сите континенти. Од1967-1986 реализирал 6 јавни монументални проекти. Бил добитник на 10 национални и интернационални награди.
Адреса на семејството: Ганчо Хаџипанзов 17, 1000 Скопје, тел: ++389 02 178-437
Дела: **7.** Мал портален триптих, 1978, темпера и злато на иверица, 37х22см.
8. Есенско утро, 1962, масло на платно, 52,5х38,5 см.
9. Знак, 1989, масло на хартија, 60х49 см.

SERGEJ ANDREEVSKI
È nato nel 1960 a Skopje, diplomandosi alla Facoltà delle Belle Arti nel 1985.
Nel 1987/1988 usufruisce di una borsa di studio a Roma e nel 1991 di un'altra a Norimberga. Nel 1994 studia ad Arhus (Danimarca) e nel 1996/2000 lavora a Parigi. Nel 1998/1999 e nel 2000 ha un soggiorno di studio a North Carolina e nel 1999 infine in Giappone. Fino ad ora ha realizzato 45 mostre personali e più di 300 mostre collettive in Europa, Stati Uniti e Asia. Ha ricevuto 7 premi nazionali o riconoscimenti.
Indirizzo: 1000 Skopje, via Kadinjaca, 12, Tel 00 389 2 344 132
Opere esposte: ***1.*** *Senza titolo*, 1987 (tecnica combinata, cm. 40x35)
2. *Biaccio con i pesci*, 2001 (olio su tela, cm. 100x100)

GAZANFER BAJRAM
È nato a Skopje ed ha effettuato i suoi studi di dopo la laurea presso l'Accademia delle Belle Arti di Belgrado nel settore della pittura monumentale.
È specializzato in affreschi e mosaici, anche all'Accademia di Belle Arti a Ravenna (1980/1982).
Suoi mosaici sono esposti in Macedonia, Italia, Turchia, Jugoslavia e Canada.
Assieme al prof. Paolo Raccagni di Ravenna, è autore del mosaico al Teatro Nazionale Macedone di Skopje. Nel 1997 i due artisti hanno presentato la mostra di mosaici "Ravenna e Skopje" presso il Museo della città di Skopje. È autore dei mosaici monumentali nel Parlamento della Repubblica di Macedonia.
Gazanfer è autore di una diecina di scenografie per spettacoli teatrali e televisivi. Ha partecipato a tante mostre collettive nel Paese ed all'estero. Nell'ultimo congresso dell'Associazione Internazionale del Mosaico Moderno con sede a Ravenna nel 2000 è stato scelto come coordinatore per i Balcani.
Indirizzo: 1000 Skopje, viale Partizanski Odredi, 17/1-17, Tel 00 389 2 223 920
Opere esposte: **3.** P*omeriggio d'estate*, 1997 (mosaico, cm. 120x60)
4. *Io e Ravenna*, 1982 (mosaico, cm. 160x65)

NINA GESTAKOVSKA – CVETANOVSKA
Nata nel 1961 a Resen, ha studiato alla Facoltà delle Belle Arti a Skopje. Nel 1988/89 e' stata per un soggiorno di studio a Venezia presso l'Accademia delle Belle Arti.
Nel 1985 ha fondato assieme a Z. Karaganov, D. Tomik–Radeska e Z. Buzek.il gruppo "Circolo".
Dal 1985 fino ad oggi ha realizzato 17 mostre individuali in Macedonia, Austria, Olanda e Australia. Dal 1981 ha partecipato a mostre collettive nel Paese e all'estero.
Ha ottenuto due premi nazionali.
Indirizzo: 1000 Skopje, via Skupi, 5/16, Tel 00 389 2 395 252
Opere esposte: **5.** *Pietà*, 1989 (olio su tela, cm. 100x80)
6. *Maschere a Venezia*, 1989(olio su tela, cm. 11x84)

DIMITAR KONDOVSKI
Nato nel 1927 a Prilep, è deceduto nel 1993 a Skopje. Si è diplomato all'Accademia delle Belle Arti di Belgrado nel 1952. Nel 1958 ha soggiornato per studio a Parigi. Nel 1961/62 si è specializzato in pittura murale a Roma. E' stato professore presso la Facoltà delle Belle Arti a Skopje. Nel 1991 e' stato scelto come membro dell'Accademia Macedone delle Scienze e delle Arti.
È autore di scenografie per opera lirica, per la televisione, per il per spettacoli teatrali e per il balletto; disegnava manifesti e illustrazioni per varie edizioni.
Dal 1957 al 1993 ha presentato 14 mostre personali in Macedonia, Croazia, Jugoslavia, Italia, Canada, Stati Uniti d'America ed in altri continenti.
Dal 1967 al 1986 ha realizzato 6 progetti monumentali. Ha ricevuto 10 premi nazionali ed internazionali.
Indirizzo della famiglia Kondovski: 1000 Skopje, via Ganco Hadzipanzov, 17, Tel 00 389 2 178 437
Opere esposte: **7.** *Piccolo portale*, 1978 (tempera e oro su scheggia, cm. 37x22)
8. *Mattino autunnale*, 1962 (olio su tela, cm. 52,5x38,5)
9. *Segno*, 1989 (olio su carta, cm. 60x49)

ТАНАС ЛУЛОВСКИ - ТАНЕ

Роден е 1940 г. во с. Желево, (Грција). АЛУ завршил во Букурешт 1967г. на оддел за сликарство. Во 1971г. завршил специјалка на Академијата за убави уметности во Рим. Од. 1985г. професор е на ФЛУ во Скопје. Освен со сликарство се занимава и со цртеж, просторно изразување и инсталации.

Од 1967г. до денес приредил 14 самостојни изложби (Р. Македонија, Романија, СР Југославија, Хрватска). Учествувал на бројни изложби во земјава и светот. Добитник е на 14 национални и интернационални награди и признанија.

Адреса: Партизански одреди 119-3/10, 1000 Скопје, тел: ++389 02 378-235

Дела: **10.** Траги, 1972, акрилик на платно, 150x90см.

11. Меѓи, 1972, акрилик на платно, 150x90см.

ЈОВАН ПЕТРОВ

Роден е 1936г. во с. Бегниште, Кавадаречко, Р. Македонија. АЛУ завршил во Љубљана 1961г. На истата академија 1965г. магистрирал на технолошко-конзерваторскиот отсек. Во 1977/78г. престојува во Централниот институт за реставрација во Рим, на специјализација за фреско живопис кај проф. Лаура Мора.

Од 1962г. до сега приредил 11 самостојни изложби (Р. Македонија, СР Југославија, Италија) и учесник е на многу групни изложби во земјава и светот. Освен слики, работи фрески, мозаици, илустрации на книги и учебници. Добитник е на една национална и една интернационална награда.

Адреса: Пандо Кљашев 101, 1000 Скопје тел: ++389 02 734-899

Дела: **12.** Колосеум, 1978, масло на платно, 65x85см.

13. Св. Кирил во разговор со папата, 1978, масло на платно, 54,5x54,5см.

МАРИЈА СВЕТИЕВА

Родена е 1960г. во Скопје, Р. Македонија. ФЛУ завршила во Скопје 1987г. Во 1990г. добива италијанска стипендија за специјализација на графика и сликарство во Болоња, а 1991г. станува член на Интернационалното друштво графичари во Рим.

Од 1988г. до сега приредила 17 самостојни изложби (Р. Македонија, СР Југославија, Хрватска, Италија, Чешка), а од 1987г. до денес учествувала на повеќе од 77 групни изложби во земјата и светот. Добитник е на 10 национални и 5 интернационални награди.

Адреса: Атинска 25/10, 1000 Скопје тел: ++389 02 366-686

Дела: **14.** Христијанство 1, 2000, сито и колаж, 55x37см.

15. Христијанство 2, 2000, сито и длабок печат, 55x37см.

АНА ТЕМКОВА

Родена е 1943г. во Кавадарци, Р. Македонија. АЛУ завршила во Белград 1966г. Во 1968/69г. специјализирала мозаик во Равена во класата на проф. Ренато Сињорини.

До сега приредила 12 самостојни и стотина групни изложби во земјава и светот, а во Италија имала една самостојна и 4 групни изложби (Равена, Ферара, Рим, Трст). Добитник е на дваесетина награди, а 1978 г. ја добива републичката награда "11 Октомври" за мозаик. За време на специјализацијата во Равена добила три награди.

Покрај многубројните мали мозаици има изведено и 5 монументални дела во мозаик во јавни објекти во Р. Македонија.

Адреса: Огњан Прица 20/II-3, 1000 Скопје тел: ++389 02 232-442

Дела: **16.** Спомени од Италија, 1975, масло на платно, 68x91см.

17. Мермерна глава, 1969, лавиран цртеж - бајц, 68x48см.

TANAS LULOVSKI – TANE
Nato nel 1940 nel villaggio di Zelevo (in Grecia). Si è diplomato all'Accademia delle Belle Arti di Bucarest nel 1967 presso il Dipartimento di Pittura.
Nel 1971 ha ottenuto la specializzazione presso l'Accademia delle Belle Arti a Roma.
Dal 1985 e' professore presso la Facoltà delle Belle Arti a Skopje. Oltre alla pittura opera anche nel disegno, nelle espressioni spaziali e nelle installazioni.
Dal 1967 fino ad oggi ha presentato 14 mostre personali in Macedonia, Romania, Jugoslavia, Croazia. Ha partecipato a numerose mostre collettive nel Paese ed all'estero. Ha ottenuto 14 premi e riconoscimenti nazionali ed internazionali.
Indirizzo: 1000 Skopje, viale Partizanski Odredi, 119-3/10, Tel 00 389 2 378 235
Opere esposte: **10.** *Tracce*, 1972 (acrilico su tela, cm. 150x90)
11. *Confini*, 1972 (acrilico su tela, cm. 150x90)

JOVAN PETROV
Nato nel 1936 nel villaggio di Begniste, regione di Kavadarci, si è diplomato all'Accademia delle Belle Arti di Lubiana nel 1961.
Presso la stessa Accademia, nel 1965 ha finito gli studi di dopo la laurea nel settore della conservazione tecnologica. Nel 1977/78 è stato presso l'Istituto Centrale di Restauro a Roma, specializzandosi nell'affresco con la professoressa Laura Morra.
Dal 1962 fino ad oggi ha presentato 11 mostre individuali in Macedonia, Jugoslavia, Italia ed e' stato anche presente a varie mostre di gruppo nel paese ed all'estero.
Oltre alla pittura, lavora con gli affreschi, i mosaici, le illustrazioni dei libri e per i libri scolastici.
Ha ricevuto un premio nazionale ed internazionale.
Indirizzo: 1000 Skopje, via Pano Kljasev, 101, Tel 00 389 2 734 899
Opere esposte: **12.** *Colosseo*, 1978 (olio su tela, cm. 65x85)
13. *S. Cirillo a colloquio con il Papa*, 1978 (olio su tela, cm. 54,5x45,5)

MARIJA SVETIEVA
Nata nel 1960 a Skopje, si è diplomata alla Facoltà delle Belle Arti di Skopje nel 1987. Nel 1990 ha vinto la borsa di studio italiana per la specializzazione in grafica e pittura a Bologna. Nel 1991 è diventata membro della Società Internazionale degli Artisti di Grafica a Roma.
Dal 1988 fino ad oggi ha presentato 17 mostre personali in Macedonia, Jugoslavia, Croazia, Italia e Cechia. Dal 1987 fino ad oggi ha partecipato a più di 77 mostre collettive nel Paese ed all'estero. Ha ottenuto 10 premi nazionali e 5 internazionali.
Indirizzo: 1000 Skopje , via Atinska , 25/10, Tel 00 389 2 366 686
Opere esposte: **14.** *Cristianità*, 2000 (staccio e kolaz, cm. 55x37)
15. *Cristianità 2*, 2000 (staccio e stampa profonda, cm. 55x37)

ANA TEMKOVA
Nata nel 1943 a Kavadarci, si è diplomata all'Accademia delle Belle Arti di Belgrado nel 1966. Nel 1968/69 si è specializzata nel mosaico a Ravenna con il prof. Renato Signorini.
Fino ad oggi ha presentato 12 mostre individuali ed ha partecipato ad un centinaio di mostre collettive nel Paese ed all'estero. In Italia ha presentato una personale e quattro collettive a Ravenna, Ferrara, Roma, Trieste.
Oltre a numerosi piccoli mosaici ha realizzato 5 opere monumentali in mosaico presso palazzi pubblici nella Repubblica di Macedonia. Ha ricevuto 20 premi.
Nel 1987 ha vinto il premio per il mosaico della Repubblica "11 Ottobre".
Durante la specializzazione a Ravenna ha ottenuto 3 riconosciemnti.
Indirizzo: 1000, Skopje, via Ognja Prica, 20/II-3, Tel 00 389 2 232 442
Opere esposte: **16.** *Ricordi dall'Italia*, 1975 (olio su tela, cm. 68x91)
17. *Testa di marmo*, 1969 (disegno batik, 68x48)

ВАНА УРОШЕВИЌ
Родена е 1961г. во Скопје, Р. Македонија. ФЛУ завршила во Белград 1984г. Постдипломски студии завршила на истиот факултет 1987г. Студиски престој имала во Венеција 1988г. на Академијата за убави уметности.
Од 1987г. до сега имала 5 самостојни изложби (Р. Македонија и СР Југославија), а од 1984 година до сега учествувала на повеќе од 40 групни изложби во земјава и светот. Добитник е на една награда во Р. Македонија.
Адреса: Ловќенска 1, 1000 Скопје, тел: ++389 02 257-468
Дела: **18.** Барокни реминисценции, 2001, рачно боена свила, 80x108см.
19. Венецијанска пајадина, 2001, рачно боена свила, 110x40см.

СИМОН УЗУНОВСКИ
Роден е 1949г. во Белград, СР Југославија. Архитектонски факултет завршил во Скопје 1979г.
Од 1977г. до сега имал 7 самостојни изложби во Скопје; од 1974г. до денес приредил над 50 самостојни изложби на островот Капри, Италија. Учествувал на повеќе групни изложби во земјава и светот.
Добитник е на 2 награди за сценографија.
Адреса: Партение Зографски 77а, 1000 Скопје, тел: ++ 389 02 178-165
Дела: **20.** Предел 1, 1993, масло на платно, 80x100см.
21. Предел 2, 1994, масло на платно, 100x80см.

НОВЕ ФРАНГОВСКИ
Роден е 1939г. во с. Галичник, Р. Македонија. АЛУ завршил во Белград 1966г. На специјализација бил во Италија 1973г. Од 1968г. до денес приредил 20 самостојни изложби (Р. Македонија, СР Југославија, Италија и Германија), а од 1966г. до сега учествувал на над 100 групни изложби во земјава и светот. Добитник е на три награди во Р. Макединија.
Адреса: Партизански одреди 111-2/13 1000 Скопје, тел: ++ 389 02 362-753
Дела: **22.** Немир, 1999, масло на платно, 80x100см.
23. Портал, 2000, масло на платно, 115x90см.

ВИОЛЕТА ЧАУЛЕ
Родена е 1947г. во Скопје, Р. Македонија. Дипломирала, отсек сликарство, на Високата Национална школа за декоративна уметност (ENSAD) во Париз во класата на проф. Rohner 1972г. Специјализирала ѕидни техники на истата школа, кај проф. Despierre. 1975/76г. престојува како стипендист на италијанската влада во Рим на Академијата за убави уметности во класата на проф. Џентили. Студиски патувања имала во Холандија, Данска и Шведска.
Од 1975 година до сега имала 5 самостојни изложби (Р. Македонија, СР Југославија, Хрватска, Италија), а учествувала на многу групни изложби во земјата и светот.
Добитник е на 4 национални награди.
Адреса: Коле Неделковски 77, 1000 Скопје, тел: ++ 389 02 118-380
Дела: **24.** Единство, 2000, комб. техника, 120x115 см.
25. Конвикцио, 1993, сито печат, 50x50см.

VANA UROSEVIK
Nata nel 1961 a Skopje, ha terminato gli studi presso la Facoltà delle Belle Arti di Belgrado nel 1984, dove ha terminato anche gli studi post-laurea nel 1987.
Ha avuto un soggiorno di studio a Venezia nel 1988 presso l'Accademia delle Belle Arti.
Dal 1987 fino ad oggi ha presentato 5 mostre personali in Macedonia e Jugoslavia. Dal 1984 fino ad oggi ha partecipato a più di 40 mostre collettive nel Paese ed all'estero.
Ha vinto un premio nella Repubblica di Macedonia.
Indirizzo: Skopje, via Lovkenska, 1, Tel. 00 389 2 257 468
Opere esposte: **18.** *Reminiscenza barocca*, 2001 (seta colorata a mano, cm. 80x108)
19. *Ragnatela veneziana*, 2001 (seta colorata a mano, cm. 110x40)

SIMEON UZUNOVSKI
Nato a Belgrado nel 1949, si è diplomato a Skopje nel 1979 alla Facoltà di Architettura.
Dal 1977 fino ad oggi ha presentato 7 mostre personali a Skopje e dal 1974 ha presentato più di 50 mostre personali a Capri; ha partecipato a numerosi mostre collettive nel Paese ed all'estero.
Ha ricevuto 2 premi per la scenografia.
Indirizzo: 1000 Skopje, via Partenie Zografski, 77a, Tel 00 389 2 178 165
Opere esposte: **20.** *Regione 1*, 1993 (olio su tela, cm. 80x100)
21. *Regione 2*, 1994 (olio su tela, cm. 100x80)

NOVE FRANGOVSKI
Nato nel 1939 nel villaggio di Galicnik, ha terminato gli studi presso l'Accademia delle Belle Arti di Belgrado nel 1966. Si è specializzato in Italia nel 1973.
Dal 1968 fino ad oggi ha presentato 20 mostre individuali in Macedonia, Jugoslavia, Italia, Germania. Dal 1966 ha partecipato a più di 100 mostre collettive nel Paese ed all'estero.
Ha ricevuto 3 premi nella Repubblica di Macedonia.
Indirizzo: 1000 Skopje, viale Partizanski Odredi, 111-2/13, Tel 00 389 2 362 753
Opere esposte: **22.** *Impazienza*, 1999 (olio su tela, cm. 80x100)
23. *Portale*, 2000 (olio su tela, cm. 115x90)

VIOLETA CAULE
Nata nel 1947 a Skopje, si è laureata in Pittura alla Scuola Superiore Nazionale per l'Arte Decorativa (ENSAD) a Parigi con il prof. Rohner nel 1972.
Specializzatasi in tecnica muraria presso la suddetta scuola con il prof. Despierre, in seguito nel 1975/76 ha soggiornato in Italia come borsista del Governo italiano.
Ha viaggiato per studio anche in Olanda, Danimarca e Svezia.
Dal 1975 fino ad oggi ha realizzato 5 mostre individuali in Macedonia, Jugoslavia, Croazia e Italia. Ha partecipato a numerose mostre collettive nel Paese ed all'estero.
Ha ottenuto 4 premi nazionali.
Indirizzo: 1000 Skopje, via Kole Nedelkovski, 77, Tel. 00 389 2 118 380
Opere esposte: **24.** *Unità*, 2000 (tecnica combinata, cm. 120x115)
25. *Convivio*, 1993 (stampa sito, cm.50x50)

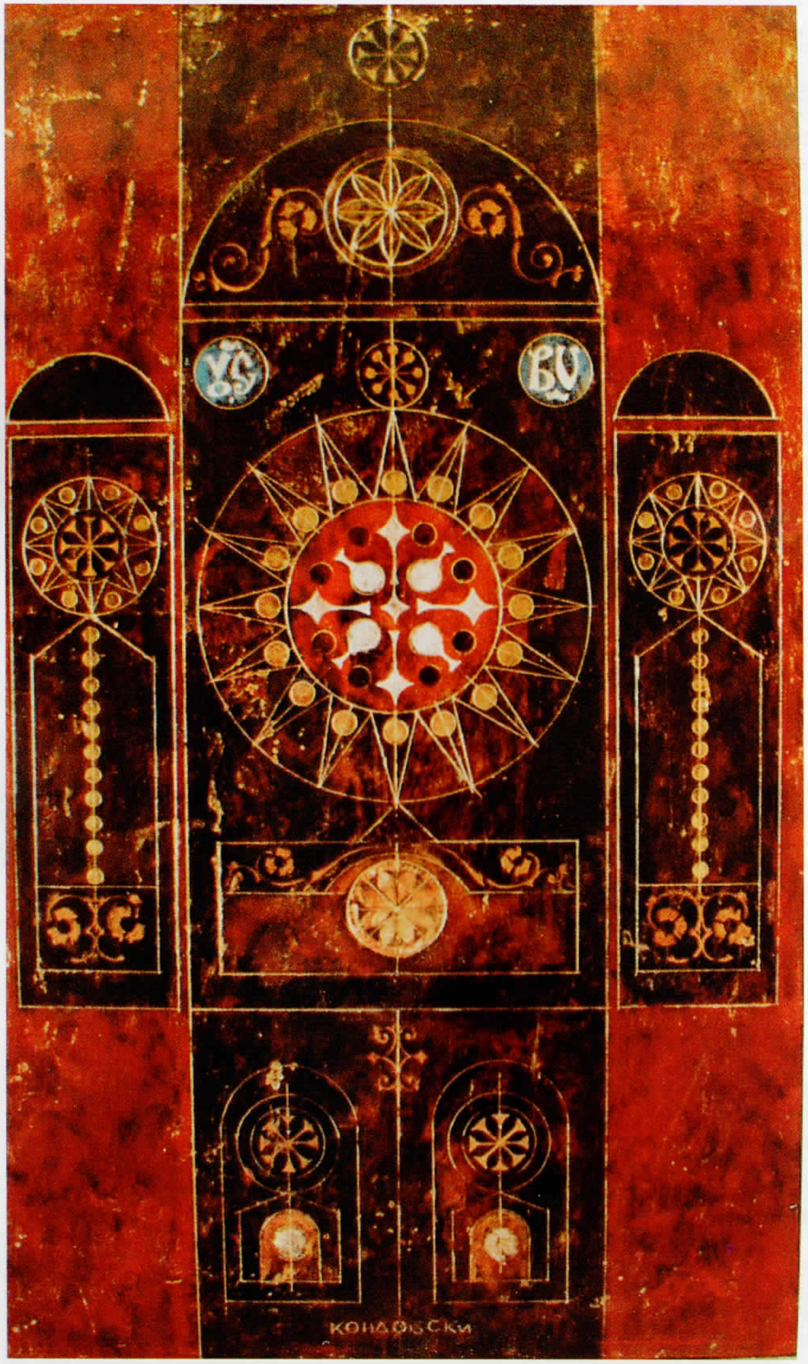

7.

10.

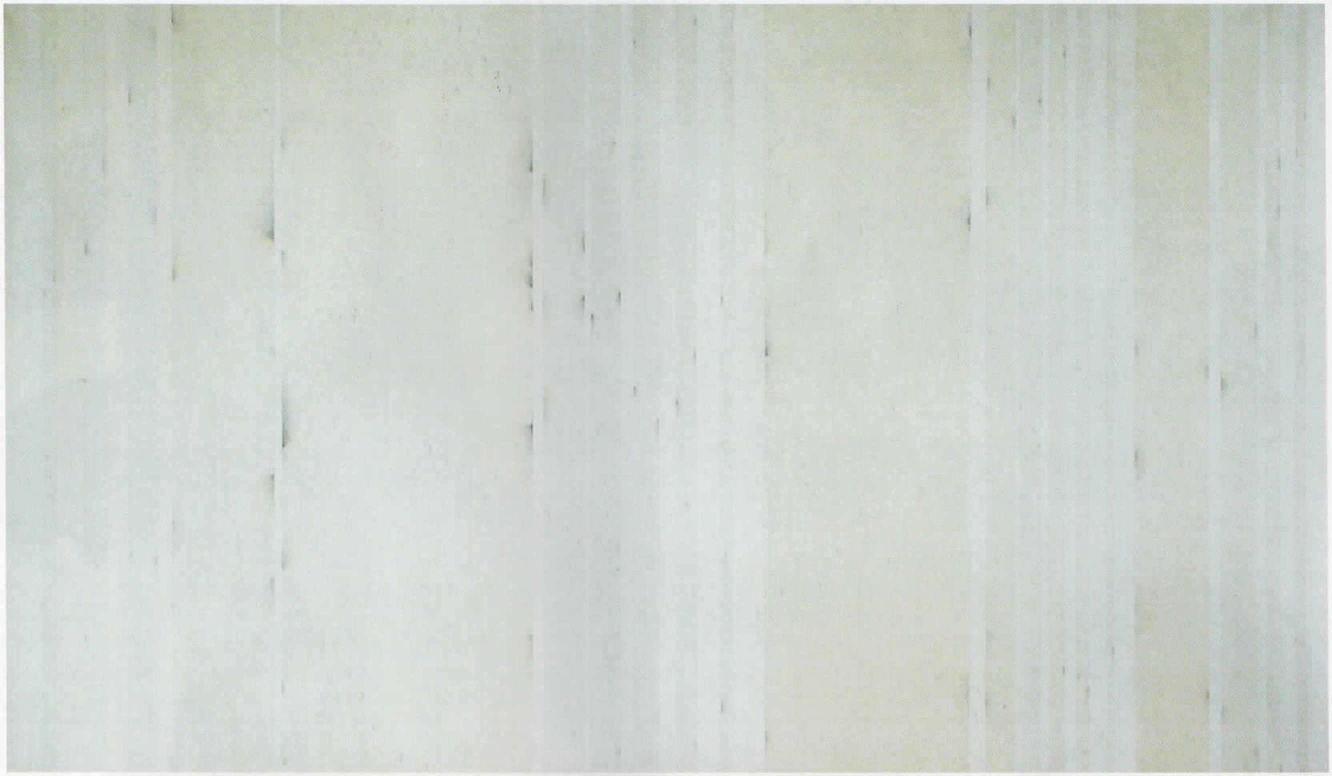

22.

13.

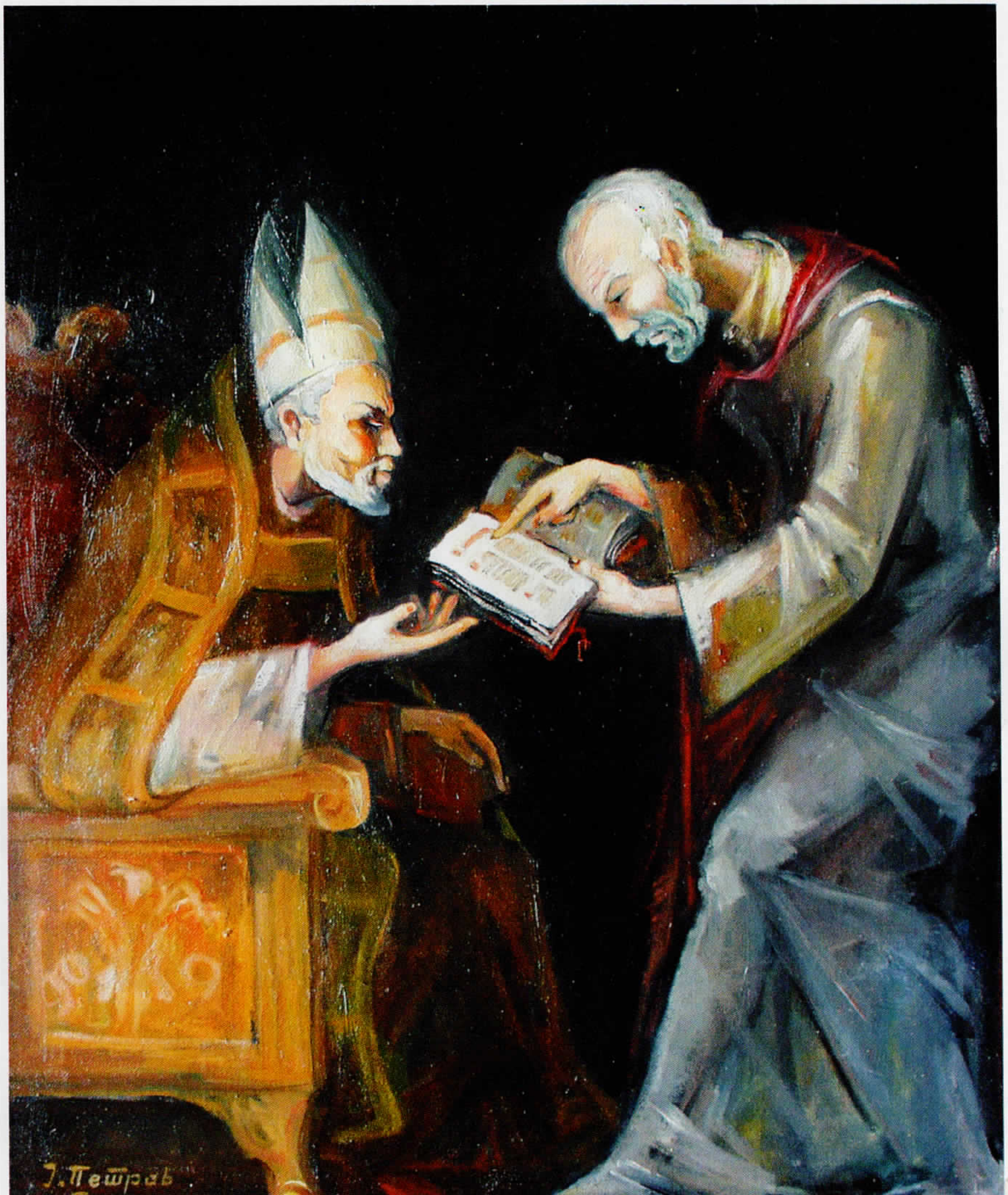

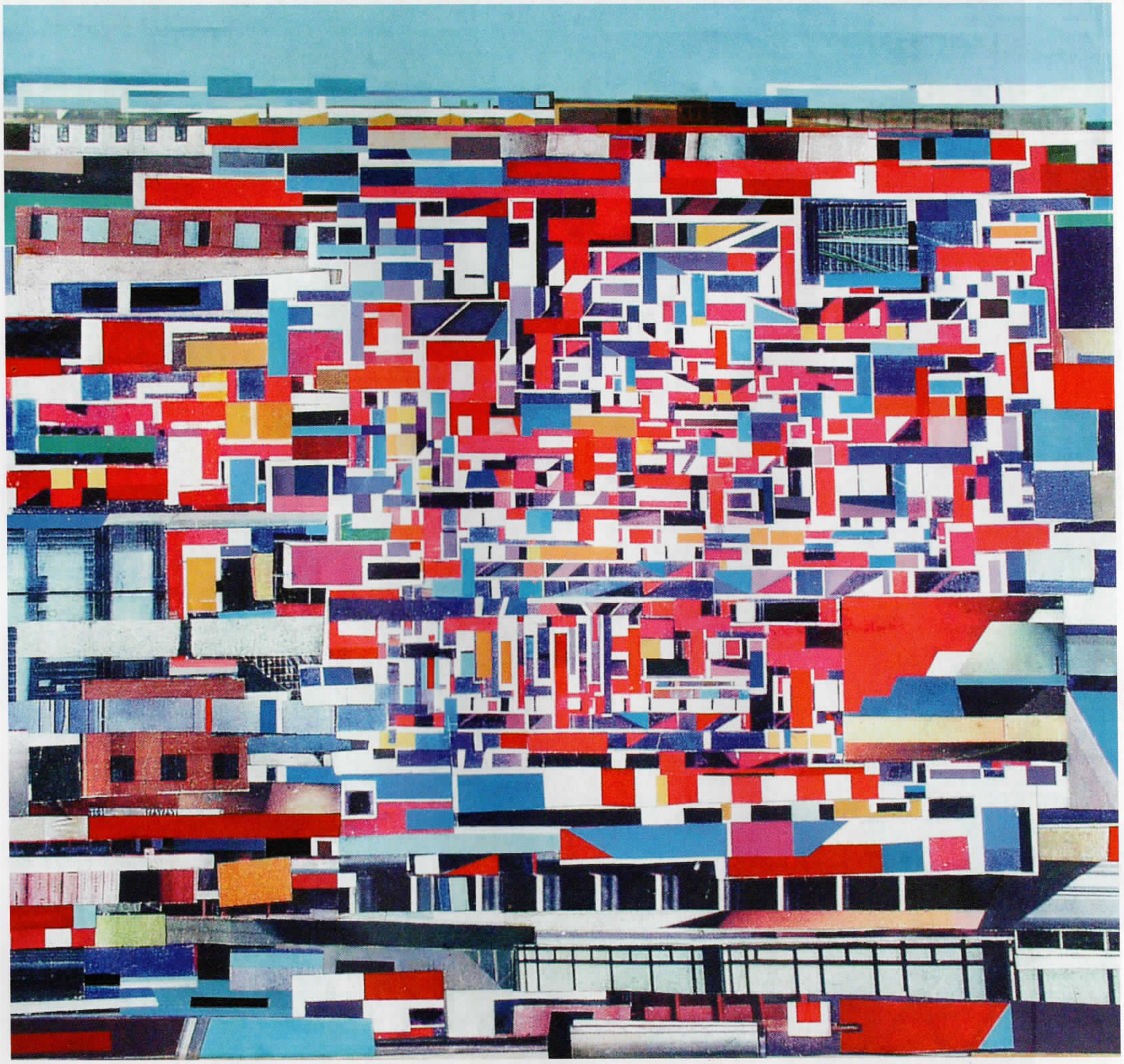

24.

2.

14.

Да се биде добар христијанин
не се покажува со зборови,
туку со добри дела.
„Христијанство I"
2000 г.

16.

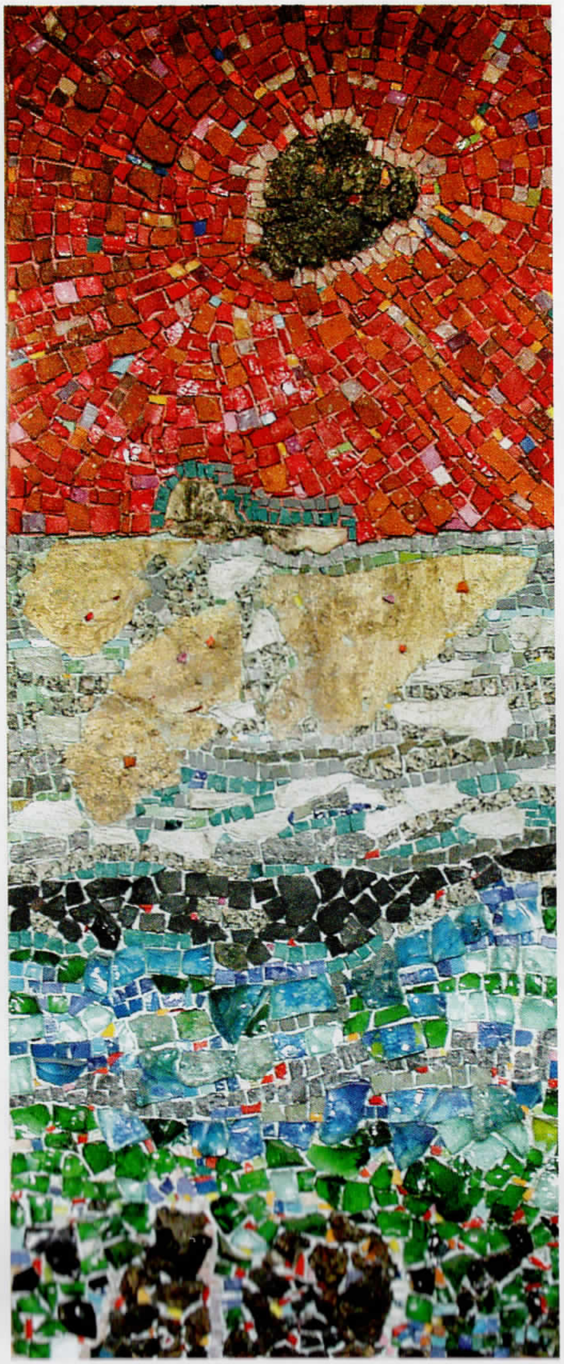

3.

18.

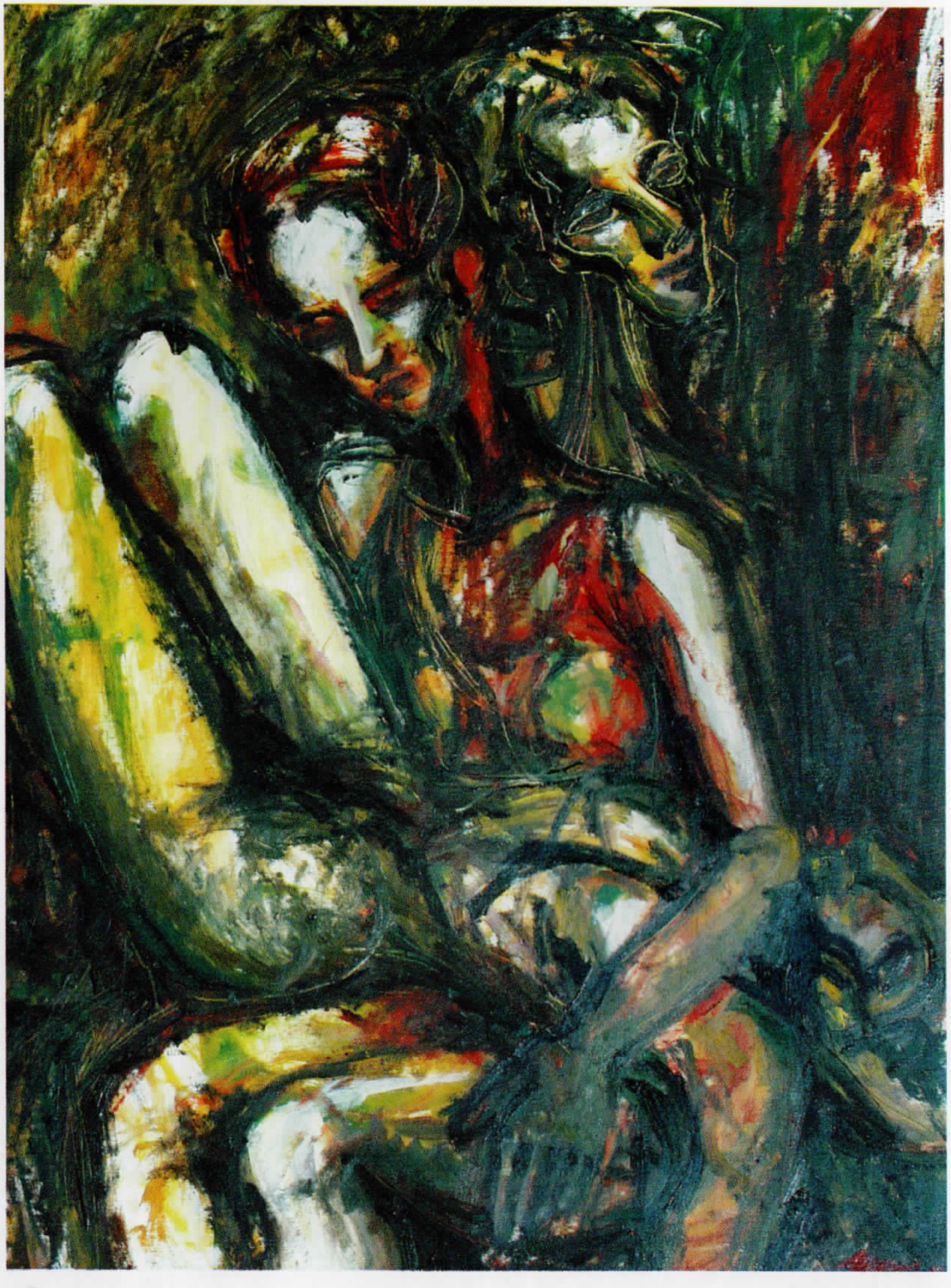

5.

20.

Издавач:	Културно-информативен - центар - Скопје
За издавачот:	Љупчо Маленков
Куратор на излодбата:	Др. Борис Петковски
Организација на изложбата:	Љупчо Маленков Гордана Хаџи-Николова
Графичко обликување:	Емил Шулајковски
Фотографии:	Станко Неделковски
Превод:	Силвано Галон
Печат:	Догер
Тираж:	500

Изложбата е реализирана со помош на Министерството за култура на Р. Македонија и Амбасадата на Италија во Скопје.

Editore:	Centro Culturale e d' Informazione - Skopje
Redattore:	Ljupco Malenkov
Curatore:	porof. Boris Petkovski
Organizzazione della mostra	Ljupco Malenkov Gordana Hadzi-Nikolova
Grafica:	Emil Sulajkovski
Fotografia:	Stanko Nedelkovski
Traduzione:	Silvano Gallon
Stampa:	Doger
Tiraggio:	500

La mostra e realizzata con e'aiuto del Ministero della Cuitura della R. di Macedonia e l' Ambasciata d' Italia à Skopje

ISBN - 9989-802-407-5